

KAYRA-HAN (Kara-Han)

Yönetici tarafından yazıldı.

İslamiyet öncesi Türk inancının Göktanrı'sına verilen ad Altay Türklerine göre gökyüzündeki tanrıların en büyüğü Kayra Han'dır. Kayra Han 17. katta oturur. Bütün Tanrıların babasıdır ve oradan evrenin kaderini yönetir.

Eliade'ya göre Kayra Han dünyanın yaratılışı ve sonu gibi konularda daima ön plandadır .

Kayra Han Sarı-Han olarak da tanınır ve Türk mantık sistemine göre, sarı ve kara renk toprak, dağ ve Satürn ile ilişkilendirilir. Altaylara göre dağları Kayra Han yaratmıştır. Kayra kan adını taşıyan mukaddes dağlar vardır. Kayra Han "demir dağ" motifiyle de ilişkilidir. Türk kozmolojik görüşlerine göre; atlarında renklerine göre astrolojik bağlantıları vardır. Kayra at Satürn'le ilişkilendirilir. Selçuklu dönemine ait eserlerde ve minyatürlerde Satürn ak saçlı, ak sakallı ve daima esmer olarak tasvir edilmiştir. Roux'a göre de Türklerde Tanrıların Tanrısı Satürn gezegenidir. Buna göre Kayra Han Satürn gezegeninin tanrısal ve yersel izdüşümü olarak nitelenebilir. Yunan mitlerinde de Kronos (Satürn) kader ve zaman tanrısıdır ve tıpkı Kayra-han'ın dünyanın yaratılışı ve sonunu belirlemesi gibi, o da dünyanın kaderini tayin eder.

Kayra-Han yeryüzünü yarattıktan sonra dokuz dallı bir çam diker ve 16. kata oğlu Ülgen'i oturtur. Kayra-Han, dokuz kişinin bu dallardan türemesini, dokuz ulusunda buradan meydana gelmesini ister. Şamanlara göre Kayra Han kendi özünün taşması yoluyla üç yüksek tanrıyı yaratmış (Ülgen, Kızagan, Mergen isminde üç oğlu vardır), bunların ilki de Bay Ülgen olduğu kabul edilen Göktanrı'dır.

Kayra-Han, insanoğlunun "ata" ve "ana"sıdır. Türk Mitolojisinde, Kayra-Han, dünyayı yaratmadan önce sonsuz bir denizin üstünde uçmaktadır. İlk insanı yaratır ve ona, suya dalıp toprak çıkarmasını, o toprakla yeryüzünü yaratacağını söyler. İlk insan toprağı çıkartır ama kendi yeryüzünü yaratmak amacıyla ağzına da bir parça toprak almıştır. Kayra-Han toprağı suya serpip "yer olsun!" deyince, insanın ağzındaki toprak da büyür, boğulacak gibi olur. Kayra-Han insanın amacını öğrenince "sen artık günahkar oldun, günahını benden gizleyenler senin halkın olsun" diyerek ona "erlik" adını verir. (erlik, göksel dinlerdeki Şeytana karşılık gelmektedir.) Kayra daha sonra halkları ve doğayı yaratır, dünyadan çekilir.